

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Луцький національний технічний університет (Факультет бізнесу, Кафедра економіки)

Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління» (м. Київ)

**Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука
(м. Рівне, Економічний факультет, Кафедра менеджменту)**

Європейський аналітичний Центр / European Analytical Centre (м. Київ)

**Поліський державний університет / Полесский государственный университет
(м. Пінськ, Білорусь)**

Люблінський технічний університет / Politechnika Lubelska (м. Люблін, Польща)

**Університет фінансів та управління у Варшаві / Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w
Warszawie (м. Варшава, Польща)**

Технічний університет – Варна / Технически университет-Варна (м. Варна, Болгарія)

**Університет імені Александраса Стульгінскіса / Aleksandro Stulginskio universitetas (м.
Каунас, Литва)**

Університет «Союз – Нікола Тесла» / Univerzitet "Union - Nikola Tesla" (м. Белград, Сербія)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

**Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференція
«Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами».**

Луцький НТУ

7 грудня 2017 року

ЧАСТИНА 1

Луцьк – 2017

УДК 338.24 : 330.342 (063)

А 43

ББК 65.050 : 65.013

Рецензенти:

Голян В.А. – д.е.н., професор, ГО «Європейський аналітичний центр»;

Барський Ю.М. – д.е.н., професор, Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки.

*Рекомендовано Вченою радою Луцького національного технічного університету
(протокол № 5 від 29 грудня 2017 р.)*

А 43 Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., Луцьк, 7 груд. 2017 р., Частина 1 – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2017. – 362 с.

Збірник містить матеріали учасників міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами», що охоплюють проблеми управління національним господарством, галузями та господарськими комплексами; управління державними фінансами, регіонального менеджменту та міжнародного співробітництва в контексті подальшої євроінтеграції України; менеджменту та економіки підприємства; управління персоналом, трудового потенціалу, лідерства; ринку праці, зайнятості населення, соціального партнерства; управління логістичними процесами на різних рівнях господарювання, а також фінансового та обліково-аналітичного забезпечення управлінських процесів.

Для науковців, аспірантів, студентів, практиків, які досліджують проблеми управління соціально-економічними системами різних рівнів.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

© Луцький національний технічний університет, 2017

Чернорук С.В., ст. преподаватель кафедры финансов
Полесский государственный университет, г. Пинск, Беларусь

ФИНАНСОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Агропромышленный комплекс является важной частью экономики Республики Беларусь, в которой сосредоточен значительный экономический потенциал и основным звеном которого является сельское хозяйство. Перспективы развития агропромышленного комплекса связаны с изменением положения в аграрном секторе экономики. Достижение этой задачи требует выработки эффективного механизма хозяйствования в агропромышленном комплексе, отвечающего требованиям развития рыночных отношений. Аграрная отрасль полностью обеспечила внутренние потребности страны

продовольствием и стала экспортно ориентированной. По производству абсолютного большинства видов сельхозпродукции в расчете на душу населения Беларусь занимает ведущие места среди стран СНГ.

В нынешних условиях актуально комплексное исследование финансовых проблем механизма хозяйствования в агропромышленном комплексе с акцентом на усиление роли государственной поддержки сельскохозяйственных товаропроизводителей. Финансовый механизм АПК призван создать реальную финансовую базу для обеспечения экономической самостоятельности хозяйствующих субъектов и обеспечить экономическое регулирование. Особо значимы проблемы финансового обеспечения на основе финансово-кредитных отношений, использования эффективных финансовых рычагов стимулирования сельскохозяйственных производителей, повышения эффективности производства.

Республика Беларусь, в отличие от своих экономических партнеров, достигла продовольственного снабжения страны за счет собственного производства и сформировала, благодаря сельскому хозяйству, крупный экспортный потенциал, приносящий значительный объем валютной выручки. В Беларуси в течение двух ближайших лет планируется увеличить экспорт сельскохозяйственной продукции до 7 млрд долларов – именно такую цифру ожидает правительство к 2020 году. В животноводстве за 5 месяцев 2017г. производство молока составило 102,7 процента к аналогичному периоду прошлого года, мяса – 102,7 процента. Число убыточных предприятий в Беларуси за десять месяцев 2017 г сократилось более чем на 40%, однако 68 убыточных сельхозпредприятий. Темпы роста валовой продукции в хозяйствах всех категорий составил 102,9%, его планируется не снижать и до конца года[1].

Успехи в сельском хозяйстве связывает с выполнением положений ранее принятых указов в сфере господдержки предприятий АПК, ценообразования, льготного кредитования. Эффективность сельского хозяйства показывает устойчивый рост. Но положение сложное. Возрастают финансовые обязательства сельскохозяйственных организаций. Дефицит денег сдерживает совершенствование инфраструктуры, техническое и технологическое обеспечение.

В Республике Беларусь с 2010 по 2017г, уровень потребления основных продуктов питания увеличился на 12 %. Объемы производства сельскохозяйственной продукции на душу населения в стране соответствуют уровню развитых стран и по многим позициям превышают показатели участников ЕАЭС. Высокие показатели производства не являются перепроизводством, а в условиях стимулирования международной торговли формируют экспортный потенциал страны, что изложено в перспективах развития АПК в рамках Государственной программы развития аграрного бизнеса в Республике Беларусь в 2016 – 2020 годы. По прогнозам указанной программы развития должны быть заложены экономически целесообразные объемы производства сельскохозяйственной продукции с учетом потребности внутреннего рынка и эффективного экспорта.

В условиях мирового экономического кризиса ситуация в стране требует тщательного прогнозирования дальнейшего развития агропромышленного комплекса Беларуси, который нуждается в кардинальных изменениях, направленных на улучшение деятельности сельхозпредприятий, повышение и укрепление их финансового состояния в отрасли, повышение экономического эффекта по видам деятельности и, конечно же, получение прибыли.

На 01.07.2017г. 35 % хозяйств работают с прибылью, модернизируются, формируют 60% выручки и 90 процентов прибыли в отрасли. Еще треть балансируют вокруг низкой отметки рентабельности, в отношении остальных производится процедура банкротства. Одна из болевых проблем — камнем висят огромные финансовые обязательства, связанные и с модернизацией АПК[2].

В 2016 – 2020 годах планируется повысить экономическую эффективность и конкурентоспособность агропромышленного комплекса. В соответствии с Указом от 23 февраля 2016 года № 78 ”О мерах по повышению эффективности социально-экономического комплекса Республики Беларусь“, коммерческая деятельность в АПК, как и в любой коммерческой отрасли, будет направлена на получение прибыли на основе эффективного производства и реализации продукции, расширенного воспроизводства на принципах окупаемости и самофинансирования с учетом рациональных мер государственной поддержки.

С марта 2016 года в Республике Беларусь действует Указ № 106, который принципиально изменил систему формирования госпрограмм и оказания финансовой поддержки субъектам хозяйствования. Формируется конкретный перечень программ, который соответствует приоритетам и целям социально-экономического развития страны на среднесрочную перспективу. При этом господдержка в виде льготных кредитов Банка развития предоставляется не по текущим запросам предприятий, а исходя из стратегических приоритетов экономики страны на инвестиционные цели. То есть для получения льготных денег на развитие или новый проект, необходимо пройти через конкурсный отбор и доказать, что идея будет самой эффективной для конкретного сектора экономики. Проводит этот конкурс Банк развития.

Цель такой реформы заключается в том, что у государства нет денег на все проекты и следует сконцентрировать ограниченные ресурсы на самых эффективных из них. За данный период этот механизм удалось отработать на одной госпрограмме — развитие аграрного бизнеса.

Согласно данной программы сельхозпредприятия получают льготные кредиты, которыми можно покрыть до 80% инвестиций в основной капитал. Срок кредитования может достигать 15 лет — все зависит от времени окупаемости. Это важное подспорье для субъекта хозяйствования. Но недостающую сумму придется искать где-то еще. Это могут быть собственные средства участника конкурсного отбора, кредиты иных банков, займы, вклады в уставный фонд, иная государственная поддержка и прочее. И возможность привлечения иных источников для финансирования инвестиционного проекта должна быть подтверждена реальными документами.

В 2016 году Банк развития провел пилотный конкурс (чтобы отработать новую схему) и от желающих не было отбоя. На финансирование строительства

молочно-товарних ферм подали документи 26 учасників. Переможцями стали чотири проєкти. В 2017 році три з них на стадії завершення. В Банку розвитку утверджують, що це дуже міцні та фінансово-стійкі підприємства.

Учасником конкурсу може стати будь-яке державне або приватне підприємство. Навіть стартап. Є тільки вимоги до фінансової стійкості суб'єкта. І вони достатньо суворі. Від перемоги всіх учасників відокремлюють п'ять етапів відбору. Перед цим конкурсна комісія, в яку входять представники Банку розвитку та Мінсельхозпрода, Академії наук, облспоккомів (при необхідності), збирається, щоб відкрити пакети з документами та перевірити наявність всіх обов'язкових паперів. Наприклад, в першу чергу дивляться, чи є угода замовника госпрограми про те, що проєкт відповідає її цілям та завданням. Такий документ отримують в відомстві міністерства або облспоккомі. Без угоди навіть проєкт з найкращим бізнес-планом до конкурсу не допустять. Спочатку спеціалісти перевіряють правильність конкурсних документів, обґрунтованість бізнес-проєктів, аналізують показники ефективності та одночасно виставляють інтегральні оцінки за різними параметрами. Так найкращі проєкти доходять до заключного етапу, де учасники виступають з презентацією проєкта. Після цього конкурсна комісія визначає переможців. В банку уточнюють: поки йде оцінка проєктів, у підприємства можуть запросити підтвердження обґрунтованості розрахунків або надіслати на доопрацювання бізнес-план. Так переможці визначаються в залежності від обсягу державної підтримки по окремій категорії.

В Республіці Білорусь змінено підхід до виділення державної підтримки. Різний інтерес до проєктів в банку пов'язаний з факторами: популярністю того або іншого виду діяльності, зацікавленістю в реалізації інвестиційних проєктів по запропонованих напрямках, готовістю будівельної документації, достатністю джерел фінансування.

Для досягнення поставлених цілей необхідна реалізація системних заходів по оздоровленню фінансово-економічного механізму АПК, зменшенню фінансових зобов'язань перед банками, а також по ліквідації економічно неперспективних організацій АПК.

За думкою автора, рішення поставлених завдань буде забезпечуватися за рахунок проведення наступних заходів:

- фінансового оздоровлення неплатежеспособних сільськогосподарських організацій шляхом проведення процедур досудового оздоровлення та економічної неспроможності (банкрутства). Крім того, в стосовно сільськогосподарських організацій, у яких неплатежеспособність набула або має стійкий характер, передбачається реалізувати механізм, передбачаючий передачу їх проблемної заборгованості перед банками по наданих кредитах, створюваному відкритому акціонерному товариству "Агентство по управлінню активами";

- створення та розвитку великих продуктових компаній (холдингів), що об'єднують економічні інтереси учасників основних експортноорієнтованих галузей (молочна, м'ясна, льняна та інші);

- расширения малого предпринимательства, поддержки крестьянских фермерских хозяйств, личных подсобных хозяйств граждан, возрождения и развития кооперации;
- внедрения в производство инноваций, новейших технологий, отечественных научных разработок и достижений с обеспечением кадровой подготовки и переподготовки специалистов отрасли;
- обеспечения инвестиционной привлекательности организаций агропромышленного комплекса и привлечения иностранных инвесторов, в том числе через механизмы управляемого банкротства.

Благодаря внедрению и реализации выше перечисленных мероприятий аграрный сектор экономики Республики Беларусь сможет перейти на новый уровень развития, улучшить качественные показатели деятельности, повысить рентабельность производства и быть конкурентоспособным в мире. Важно изменить идеологию хозяйствования, сформировать такой механизм функционирования АПК, который имел бы исключительно экономическую направленность. Сделать это непросто, особенно поменять психологию специалистов.

Необходимо разработка конкретных предложений и рекомендаций по совершенствованию финансовых отношений агропромышленного комплекса, способствующих эффективному функционированию механизма хозяйствования, которое видится через усиление государственной поддержки агропромышленного сектора, упрощение налогообложения и регулирование рентных отношений, реформирование кредитных отношений.

1. Информационный портал [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.newsby.org/novosti//text6541.htm> - Дата доступа: 28.11.2017.

2. Информационный портал [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://agronews.by/news/finansy/19870.html> - Дата доступа: 27.11.2017.

3. Указ Президента Республики Беларусь №78 «О мерах по повышению эффективности социально-экономического комплекса Республики Беларусь» от 23.02.2016 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by/document/?guid=12551&p0=P31600078&p1=1> - Дата доступа: 28.11.2017.